

MỘT SỐ PHẨM CHẤT NHÂN CÁCH CẦN THIẾT ĐỐI VỚI HUẤN LUYỆN VIÊN BÓNG ĐÁ VIỆT NAM TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY

○ ThS. LÊ CẢNH KHÔI*

Mọi hoạt động của con người muốn đạt hiệu quả cao đều đòi hỏi chủ thể phải có những phẩm chất tương ứng, đáp ứng yêu cầu của hoạt động đó, nhất là những hoạt động có tính đặc thù như hoạt động huấn luyện bóng đá. Nhận thức rõ điều này, GV bộ môn bóng đá nói riêng và các GV trong nhà trường nói chung luôn luôn nghiên cứu và tìm hiểu thực tiễn để phục vụ cho công tác giảng dạy của mình nhằm đáp ứng yêu cầu của xã hội trong giai đoạn hiện nay.

Thể dục thể thao là một hoạt động trong đời sống văn hóa xã hội của loài người, trong đó bóng đá là một môn thể thao sôi động có sức hấp dẫn đối với nhiều người. Bên cạnh những thành tựu mà bóng đá Việt Nam đã đạt được, vẫn còn không ít hiện tượng tiêu cực, trong đó có hiện tượng liên quan đến huấn luyện viên (HLV) người thầy trực tiếp huấn luyện các cầu thủ. Vì vậy, đào tạo ra được những HLVBD tương lai có những phẩm chất tốt, cơ bản là một nhiệm vụ cần đặc biệt quan tâm trong giai đoạn hiện nay.

Để tìm hiểu vấn đề trên, khách thể nghiên cứu của chúng tôi là 59 người; bao gồm: một số HLVBD đã có nhiều năm trong lĩnh vực huấn luyện bóng đá Việt Nam, các giảng viên (GV) có nhiều kinh nghiệm của Trường ĐHTDTT Bắc Ninh, một số nhà QL hoạt động bóng đá trong nước.

Khi nghiên cứu, chúng tôi sử dụng một số phương pháp: nghiên cứu tài liệu, điều tra bằng bảng hỏi, phỏng vấn, quan sát...

1. Thực trạng các phẩm chất đạo đức của HLVBD Việt Nam hiện nay

Chúng tôi đưa ra 7 phẩm chất đạo đức của HLVBD (dưới đây được kí hiệu là P cùng với số thứ tự tương ứng): P1: Tình yêu nghề và niềm đam mê bóng đá; P2: Lòng bao dung, chân thành gần gũi, thấu hiểu và cảm thông sâu sắc với các cầu thủ; P3: Có tinh thần trách nhiệm và sự nhiệt

tình cao trong công việc; P4: Có tinh thần trung thực cao thượng; P5: Có lối sống lành mạnh, gương mẫu tác phong nghiêm nghị, lịch sự; P6: Công bằng trong đánh giá không thành kiến thiên vị; P7: Liêm khiết, chính trực không dễ bị mua chuộc; ý kiến đánh giá của các khách thể về thực trạng các phẩm chất đạo đức của HLVBDVN hiện nay như sau:

Đa số các khách thể cho rằng, trong các phẩm chất đạo đức cần thiết của HLVBDVN hiện nay thì P1, P2 là nổi bật hơn cả. Cụ thể: P1 «Tình yêu nghề và niềm đam mê bóng đá», có 8 GV đánh giá ở mức «Rất tốt» (29,6%); 10 GV đánh giá ở mức «Tốt» (37,0%), điểm trung bình (ĐTB) là 1,85 (xếp thứ 1 trong nhóm); P2 «Lòng bao dung chân thành gần gũi thấu hiểu và cảm thông sâu sắc với các cầu thủ», có 8 giảng viên đánh giá ở mức «Rất tốt» (29,6%), ĐTB: 1,56 (xếp thứ 2 trong nhóm).

Đồng thời, đa số các khách thể cũng cho rằng P4 và P7 là 2 phẩm chất đang còn yếu kém nhất trong các phẩm chất đạo đức của HLVBDVN hiện nay. Cụ thể: P4 «Tinh thần trung thực cao thượng» chỉ có 3 GV đánh giá ở mức «Rất tốt» (11,1%), ĐTB = 0,30 (xếp thứ 7 trong nhóm); P7 «Liêm khiết chính trực không dễ bị mua chuộc» chỉ có 3 GV đánh giá ở mức «Rất tốt» (11,1%), ĐTB = 0,37 (xếp thứ 6 trong nhóm).

Ngoài 4 phẩm chất trên, những phẩm chất còn lại các HLV đều mới chỉ đạt ở mức trung bình đó là: P3 «Tinh thần trách nhiệm và sự nhiệt tình cao trong công việc», có ĐTB = 0,78 (xếp thứ 4 trong nhóm); P5 «Có lối sống lành mạnh, gương mẫu, tác phong nghiêm nghị, lịch sự» có ĐTB = 0,59 (xếp thứ 5 trong nhóm); P6 «Công bằng trong đánh giá không thành kiến thiên vị» có ĐTB = 1,33 (xếp thứ 3 trong nhóm).

* Trường Đại học Thể dục thể thao Bắc Ninh

2. Thực trạng các phẩm chất ý chí của người HLVBDVN hiện nay

Các phẩm chất ý chí trong nghiên cứu của chúng tôi bao gồm: P1: Tính tự tin; P2: Tính kiên nhẫn, tự kiểm chế; P3: Tính kỉ luật; P4: Tính kiên quyết; P5: Tính tự chủ; P6: Tính ham học hỏi và biết lắng nghe ý kiến đóng góp; P7: Khả năng thích ứng với những tình huống xấu.

Các ý kiến được hỏi đánh giá các *phẩm chất ý chí* của HLVBDVN hiện nay (theo các mức độ rất tốt, tốt, khá, trung bình, yếu, kém, rất kém) như sau: trong các phẩm chất ý chí cần thiết của người HLVBDVN hiện nay thì P1, P7 là 2 phẩm chất nổi bật nhất cụ thể như sau: P1 «Tính tự tin»: có 6 GV đánh giá ở mức «Rất tốt» (22,5%), 7 ý kiến đánh giá ở mức «Tốt» (25,9%), ĐTB = 1,37 (xếp thứ 1 trong nhóm); P7 «Khả năng thích ứng với những tình huống xấu», có 5 GV đánh giá ở mức «Rất tốt» (18,5%); có 8 GV đánh giá ở mức «Tốt» (29,5%), ĐTB = 1,33 (xếp thứ 2 trong nhóm).

Bên cạnh đó, cũng có những phẩm chất GV cho rằng đang còn yếu, kém của người HLVBDVN hiện nay: P3 «Tính kỉ luật»: chỉ có 3 GV đánh giá ở mức «Rất tốt», 3 GV đánh giá ở mức «Tốt» (cùng tỉ lệ 11,1%), ĐTB = 0,41 (xếp thứ 7 trong nhóm); P6 «Tính ham học hỏi và biết lắng nghe ý kiến đóng góp» chỉ có 3 GV đánh giá ở mức «Rất tốt» (11,1%), 5 GV đánh giá ở mức «Tốt» (18,5%), ĐTB = 0,56 (xếp thứ 6 trong nhóm).

Ngoài 4 phẩm chất trên, những phẩm chất còn lại, theo các GV, đều mới chỉ đạt ở mức trung bình, đó là: P2 «Tính kiên nhẫn tự kiểm chế» có ĐTB = 1,15 (xếp thứ 3 trong nhóm); P4 «Tính kiên quyết, có ĐTB = 0,93 (xếp thứ 5 trong nhóm); P5 «Tính tự chủ», ĐTB = 1,11 (xếp thứ 4 trong nhóm).

3. Thực trạng các phẩm chất chuyên môn của người HLVBDVN hiện nay

Sự đánh giá của các khách thể về thực trạng các phẩm chất chuyên môn của HLVBDVN hiện nay cho thấy, trong 11 phẩm chất chuyên môn cần thiết của HLVBDVN (P1: Có trình độ lí luận chuyên môn cao; P2: Tư duy linh hoạt sáng tạo; P3: Khả năng quan sát; P4: Khả năng phân tích, đánh giá; P5: Khả năng truyền đạt, chỉ dẫn; P6: Khả năng lập kế hoạch; P7: Khả năng tổ chức, quản lí; P8: Khả năng động viên, thúc đẩy; P9: Khả năng thực hành chuyên môn; P10: Khả năng giao tiếp; P11: Khả năng phát hiện và giải quyết

những vấn đề nảy sinh trong tập thể); Những phẩm chất được coi là nổi bật hơn cả là P9, P11.

Ngoài ra P8, P2 cũng là những phẩm chất được các GV đánh giá cao. Cụ thể như sau: P9 «Khả năng thực hành chuyên môn» có 7 GV đánh giá ở mức «Rất tốt» (25,9%), 9 ý kiến đánh giá ở mức «Tốt» (33,3%), ĐTB = 1,59 (xếp thứ 1 trong nhóm); P11 «Khả năng phát hiện và giải quyết các vấn đề trong tập thể» có 7 GV đánh giá ở mức «Rất tốt», 7 GV đánh giá ở mức «Tốt» (cùng tỉ lệ 25,9%), ĐTB = 1,90 (xếp thứ 2 trong nhóm); P8 «Khả năng động viên, thúc đẩy», có 5 GV đánh giá ở mức «Rất tốt» (18,5%), 8 GV đánh giá ở mức «Tốt» (29,6%), ĐTB = 1,44 (xếp thứ 3 trong nhóm); P2 «Khả năng tư duy linh hoạt, sáng tạo» 6 GV đánh giá ở mức «Rất tốt» (22,2%), 8 GV đánh giá ở mức «Tốt» (29,6%), ĐTB = 1,44 (cùng xếp thứ 3 trong nhóm với P8).

Những phẩm chất trên, theo các GV, là những phẩm chất chuyên môn nổi bật của người HLVBDVN hiện nay. Nhưng bên cạnh đó, cũng có những phẩm chất, theo các ý kiến được hỏi, cho rằng đang còn yếu, kém ở HLVBDVN, đó là các phẩm chất P10, P5 và P1. Cụ thể: P1 «Trình độ lí luận chuyên môn cao», chỉ có 1 GV đánh giá ở mức «Rất tốt» (3,7%), 3 GV đánh giá ở mức «Tốt» (11,1%), ĐTB = 0,04 (xếp thứ 10 trong nhóm); P5 «Khả năng truyền đạt, chỉ dẫn», mức «Rất tốt» chiếm 7,4%, mức «Tốt» 11,1%, ĐTB = 0,04 (cùng xếp thứ 10 trong nhóm với P1); P10 «Khả năng giao tiếp, chỉ có 2 GV đánh giá ở mức «Rất tốt» (7,4%), 3 GV đánh giá ở mức «Tốt» (11,1%), ĐTB = 0,26 (xếp thứ 9 trong nhóm). Ngoài 7 phẩm chất trên, những phẩm chất còn lại theo các GV đều mới chỉ đạt ở mức trung bình đó là: P3 «Khả năng quan sát», ĐTB = 1,52 (xếp thứ 5 trong nhóm); P4 «Khả năng phân tích đánh giá», ĐTB = 0,81 (xếp thứ 8 trong nhóm); P6 «Khả năng lập kế hoạch», ĐTB = 1,22 (xếp thứ 7 trong nhóm); P7 «Khả năng tổ chức QL», ĐTB = 1,52 (xếp thứ 5 trong nhóm).

HLVBĐ là nghề có tính chất chuyên môn sâu, lao động mang tính đặc thù nghề nghiệp, đòi hỏi phải có được những phẩm chất tâm lí và chuyên môn tương ứng để có thể hoàn thành được nhiệm vụ được giao. Qua tìm hiểu sự đánh giá của các GV khoa HLVBD trường ĐHTDTT về một số phẩm chất nhân cách cần thiết của HLVBDVN, (Xem tiếp trang 20)

chứa đựng trí tuệ thông thái. Trong những GD này thường xuyên thiếu vắng niềm vui và những nụ cười. Cha mẹ luôn cố gắng trở thành những cha mẹ tốt nhất, không bao giờ mắc sai lầm, họ phải là người hoàn hảo trong mắt con họ. Nhưng họ quên rằng, trẻ con không phải là người lớn, chúng luôn sống tình cảm hơn, nhiệt tâm hơn, chúng có cuộc sống riêng của mình và cuộc sống ấy cần được tôn trọng.

Uy quyền tình yêu. Đây là dạng cơ bản nhất của dạng thẩm quyền sai lầm. Nhiều bậc phụ huynh tin rằng, để con cái vâng lời và yêu thương mình và để xứng đáng với tình yêu ấy, cha mẹ cũng phải chứng tỏ tình yêu của mình với các con bằng «sự mua chuộc tình cảm». Nếu trẻ không nghe lời, lập tức xuất hiện câu hỏi «Như vậy là con không yêu bố mẹ?» Tuy nhiên, nếu không cẩn thận, dạng uy quyền này có thể tạo ra sự ích kỉ GD - đứa trẻ có thể chỉ yêu quý cha mẹ mình mà không thể hoặc khó có thể yêu quý những người khác, và trẻ cũng không muốn cha mẹ mình san sẻ tình yêu đó cho bất cứ ai khác. Đây chính là sự nguy hiểm của kiểu uy quyền này và nạn nhân đầu tiên chính là cha mẹ, nhất là khi họ có đứa con thứ hai.

Uy quyền tốt bụng. Đây là kiểu uy quyền không được thông minh lắm: cha mẹ đóng vai thường là những thiên thần tốt bụng. Họ không tiếc bất cứ điều gì, họ sợ những mâu thuẫn, làm tất cả vì bầu không khí hòa thuận trong GD và sẵn sàng hi sinh tất cả chỉ vì mong muốn đem lại sự bình an trong GD. Trong GD này, con cái có thể đưa ra bất cứ yêu cầu gì và bố mẹ nhất nhất làm theo, họ đáp ứng mọi đòi hỏi của con trẻ. Điều này thực sự nguy hiểm.

- **Uy quyền bạn bè.** Ngay từ khi trẻ chưa được sinh ra, bố mẹ chúng đã giao ước sẽ trở thành những người bạn lớn của con mình. Thật là tuyệt vời, nếu như bố con trai, mẹ con gái có thể thành bạn của nhau, họ là những thành viên trong một tập thể GD. Đôi khi con cái còn đóng vai trò là nhà GD đối với chính cha mẹ của mình. Tuy nhiên, sự yêu thương, sự tôn trọng, kính trọng lẫn nhau giữa các thành viên GD vẫn là điều quan trọng nhất.

Để đạt được kết quả GDGD, điều quan trọng nhất chính là cuộc sống, công việc và hành vi của cha mẹ. GD có một vai trò, trách nhiệm rất lớn,

đó là hình thành những cơ sở nền tảng đầu tiên cho trẻ bước vào cuộc sống. Cha mẹ luôn phải xác định mục tiêu trong việc GD con và những kế hoạch, phương pháp để đạt được mục tiêu ấy. Cha mẹ không nên yêu con một cách mù quáng, cần luôn vui vẻ, vị tha. Cha mẹ cũng cần từ bỏ những thói quen và sở thích không tốt để làm gương cho trẻ. Bất kì một phương pháp GDGD nào cũng cần có mức độ, vì vậy, cha mẹ cần ý thức về mức độ của mỗi phương pháp GD. GDGD thành công có thể do những nguyên nhân giống nhau, nhưng thất bại của GDGD lại có thể do nhiều nguyên nhân. Đây là điều mà chúng ta, những nhà GD các bậc làm cha mẹ cần chú ý. □

Tài liệu tham khảo

1. Phạm Khắc Chương. **Giáo dục gia đình**. NXB Giáo dục, H 1999.
2. Ngô Công Hoàn. **Tâm lí học gia đình**. NXB Đại học sư phạm, H 2008.
3. Trần Thị Tuyết Oanh (chủ biên). **Giáo dục học**. NXB Đại học sư phạm, H 2005.

Một số phẩm chất nhân cách...

(Tiếp theo trang 17)

chúng tôi thấy rằng: trong số 3 nhóm phẩm chất nghiên cứu nói trên, riêng nhóm phẩm chất đạo đức đều thể hiện ở các mức độ khác nhau và chủ yếu đạt ở mức độ «khá» và «trung bình». Do vậy, trong công tác tuyển chọn để đào tạo HLVBD, ngoài căn cứ vào những tiêu chí khoa học như trình độ văn hóa, thể hình, kĩ năng thực hành chuyên môn, cần phải căn cứ vào cả những tiêu chí về mặt tâm lí biểu hiện ở dạng năng khiếu và do giáo dục đem lại (như tình yêu nghề; khả năng tư duy linh hoạt sáng tạo; khả năng quan sát; tính tự tin; tính tự chủ,...). □

Tài liệu tham khảo

1. Nguyễn Ngọc Bích. **Tâm lí học nhân cách - Một số vấn đề lí luận**. NXB Đại học Quốc gia Hà Nội, 2000.
5. Nguyễn Mậu Loan. **Tâm lí học thể dục thể thao**. NXB Giáo dục, H 1999.
3. Liên đoàn bóng đá châu Á. **Đào tạo huấn luyện viên bóng đá trình độ A**. NXB Thể dục thể thao, H 1999.
4. Liên đoàn bóng đá châu Á. **Đào tạo huấn luyện viên bóng đá trình độ B**. NXB Thể dục thể thao, H 1999.
5. Liên đoàn bóng đá châu Á. **Đào tạo huấn luyện viên bóng đá trình độ C**. NXB Thể dục thể thao, H 1999.